

Dessa ordinarie stämmor skola hållas å sön- eller helgdag.

Den, hvilken — — — — af sagda förvaltning.

Anhålles att vederbörande utskott benäget måtte vidtaga de förändringar eller tillägg i formuleringen, som för ändamålets vinnande möjligen kunna erfordras.

Stockholm den 24 januari 1911.

Oscar Forssling.

Nr 29.

Af herr **Wavrinsky**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning om hvilka ärenden äro att hänföra till kommandomål m. m.

Vid Riksdagarna 1896 och 1899 motionerade jag om upphäfvande af Regeringsformens § 15 och öfverföring af s. k. ministeriella mål och kommandomål till statsrådet. Motionerna blefvo då lämnade utan afseende på hemställen af konstitutionsutskottet, som fann särskildt öfverföringen af de ministeriella målen betänklig och outförbar. Tiderna ha emellertid förändrats och meningarna med dem, och 1909 års Riksdag biföll på samma utskotts hemställen en kungl. proposition om just de ministeriella målens öfverförande till statsrådet, medan bestämmelserna rörande kommandomålen lämnades orubbade.

Emellertid hafva enahanda anmärkningar och betänkligheter ut-

talats beträffande sättet för behandlingen af kommandomålen som i fråga om de ministeriella före dessas öfverförande, och det synes som borde de förra fått följa de senare åt vid dessas öfverflyttning. Ett bland skälen till att så ej skett torde vara att söka däri att, såsom äfven i utskottsbetänkandet rörande motionen i saken vid 1899 års Riksdag förklarades, en mycket stor del af kommandomålen »afse rena verkställighetsföreskrifter» och expeditionsärenden, hvarmed statsrådet icke borde betungas. Sättet för sådana ärendens behandling är gifvetvis också af mindre betydelse. Men åtskilliga till kommandomålen hörande ärenden kunna äfven afse åtgärder af vida större räckvidd, hvaribland sådana hvilka kunna medföra ödesdigra följder, till och med fredsbrott, och sättet för sådana ärendens behandling är visst icke likgiltigt eller betydelselöst.

Enligt § 15 regeringsformen må Konungen såsom högste befälhafvare öfver krigsmakten till lands och sjös afgöra kommandomål i närvaro endast af landt försvars- eller sjö försvarsministern, som, om och då endera af dem tillkallats, skall yttra sig i föreliggande ärende, samt om hans mening icke öfverensstämmer med Konungens, protokollföra sin mening, medan Konungen ensam besluter. Det är sålunda den oansvarige Konungen som fattar beslutet, medan den ansvarige ministern undandraget sig ansvaret därför genom ett protokoll, som kommer till synes först, om och när åtgärden blir föremål för granskning. Ty protokoll behöfver icke föras i dylika ärenden utom i fall vederbörande minister har annan mening än Konungen; och när protokoll föres, är sådant protokoll undantaget konstitutionsutskottets granskning utom för så vidt det »i allmänt känd och af utskottet uppgifven händelse» infor dras.

Nu kan såsom redan är antydt kommandomål äfven afse högst viktiga och omfattande statsangelägenheter, ja, åtgärder med vidtgående följder — t. ex. en af Konungen i hans egenskap af högste befälhafvare påbjuden truppsammandragning för öfning på gränsen mot ett grannrike. Om sådana fall lämnas ock antydning i § 15 regeringsformen, då där talas om tillstyrkande af krigsråds sammankallande. Det är uppenbart, att ett behandlingssätt, sådant som det nyss angifna, af ärenden, som äro så omfattande och kunna så djupt ingripa i ett folks öden, är alldeles otidsenligt, i synnerhet sedan folket genom nya rösträttsbestämmelser i långt vidsträcktare grad än förr tillerkänts mogenhet att själf genom sina ombud deltaga i afgörandet af sitt lands och sitt eget öde.

Sättet för kommandomåls behandling har ock varit utsatt för klander mer än en gång. Till och med 1818 års regering synes ha

ansett saken något vansklig, då den föreslog en omredigering af dåvarande § 17 som motsvaras af nuvarande § 15. Till detta kommer att, sedan numera de ministeriella målen öfverförts till statsrådet, som sålunda kommer att behandla eventuella följder af åtgärder, beslutna på sätt om kommandomål bestämmes, det tydligtvis i så fall vore både enklare och tryggare, att det ansvariga statsrådet fattade beslut rörande äfven de föregående åtgärderna.

Då det emellertid är minst lika svårt för mig som det var för konstitutionsutskottet 1899 att uppgifva hvilka ärenden äro att hänföra till kommandomål och än svårare att bestämdt afgöra hvilka af dessa mål äro af beskaffenhet att kunna framkalla konflikter med andra makter eller hafva sådana verkningar, att dessa föranleda behandling af statsrådet, men då å andra sidan och såsom här förut visats bland de s. k. kommandomålen förekomma sådana, som kunna till sina följder blifva djupt ingripande och högst ödesdigra och som för den skull böra till statsrådet öfverföras för vinnande af större tidsenlighet och trygghet samt ökad samverkan mellan konung och folk, så tillåter jag mig vördsamt hemställa det Riksdagen ville besluta

att i skrifvelse till Kungl. Maj:t begära, det täcktes
Kungl. Maj:t låta utreda:

dels hvilka ärenden äro att hänföra till hvad
nu benämnes kommandomål; och

dels, hvilka af dessa ärenden äro af den beskaffenhet, att de på ofvan angifna grunder kunna och böra, såsom ägt rum med de ministeriella målen, på gränsen till hvilka de ock stå, varda öfverförda till handläggning i statsrådet; samt

till Riksdagen inkomma med de framställningar,
som af utredningen föranledas.

Stockholm den 20 januari 1911.

Edvard Warrinsky.